

УДК 796.51; 379.852

Н.М. ПАНЬКІВ, М.З. ГАМКАЛО

Україна, Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка

АКТИВНИЙ ТУРИЗМ- ЯК СПОСІБ ПРОВЕДЕННЯ ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДІ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ

Організація дозвілля є однією з цілей молодіжного туризму в Україні. Адже загальновідомим є те, що молодіжний туризм є потужною світовою течією, оскільки саме молодь є верствою населення, найменш вибагливою до якості та рівня туристичного обслуговування, обмежуючись мінімальним комфортом, помірними цінами та насиченою культурно-пізнавальною діяльністю згідно вікових потреб. Саме дозвілля (як частина вільного часу) залучає молодь нерегламентованістю та добровільністю вибору його різних форм, емоційною насиченістю, де є можливість поєднання інтелектуальної діяльності, творчого натхнення та ігрового складника. Ціла низка вчених у свій час займалася дослідженням розвитку особистості в сфері дозвілля, тим самим підтверджуючи значення теорії та методики культурно-дозвіллевої діяльності молоді (О. Д. Жарков, Ю. Д. Красильников, В. М. Чижиков та інші). Доведено, що в молодих роках відбувається формування особистості, її відношення до родини, сім'ї, обраної професії та власної ролі в суспільстві. Негативні соціально-економічні, екологічні та психоемоційні фактори в державі обумовили в останні роки погіршення стану здоров'я як молоді, так і решти населення. Тому залучення молодих людей до активних видів туризму, зокрема гірського, є важливим аргументом на його користь, впливаючи на генетичне здоров'я нації.

Івано-Франківська область – одна з небагатьох областей України, придатних для розвитку як зимових, так і літніх видів відпочинку. У низовинних районах сніговий покрив утримується, як правило, з початку грудня і до березня, а у високогір'ї – з жовтня і до кінця травня, що є актуальним для розвитку гірського туризму. В області діє понад 30 гірськолижних витягів, що забезпечують катання на лижах та сноубордах. Вони розраховані на початківців, любителів та професіоналів (табл. 1).

Найбільшою популярністю користуються такі гірськолижні зони, як Поляниця, Ворохта Яремчанської міськради, м. Косів та селище Верховина, с. Вишків Долинського району. Лише на території Яремчанської міськради діє понад 20 гірськолижних витягів загальною довжиною понад 60 км, а в селищі Ворохта є комплекс трамплінів, що завдяки штучному покриттю діють цілорічно [1, с.89].

Таблиця 1

Територіальне розміщення осередків гірськолижного туризму в
Івано-Франківській області

Назва осередку	Місце розташування	Гірськолижна інфраструктура
1. Гірськолижний курорт «Буковель»	Село Поляниця Яремчанської міської ради	1) 16 гірськолижних витягів, пропускною здатністю 2400 ос./ год.; 2) пункти прокату гірськолижного спорядження; 3) лижна школа; 4) дитячий майданчик, сноутюбінг; 5) камера схову; 6) сервісний центр для лиж; 7) дискотека, сауна, більярд;
2. Приватний комплекс в м. Яремче	м. Яремче	Два витяги застарілої конструкції в ур. Багрівець. Пропускна здатність – 100 ос./год.;
3. Центр гірськолижного туризму в с. Яблуниця	с. Яблуниця Яремчанської міськради	7 витягів, різної пропускної здатності (від 50 до 600 ос./год.);
4. Центр зимових видів спорту в Ворохті	смт. Ворохта Яремчанської міської ради	1. Чотири гірськолижні витяги, пропускною спроможністю від 200 до 400 ос./год.; 2. Комплекс трамплінів;
5. База відпочинку «Високий перевал»	с. Вишків Долинського району	Один витяг (довжиною 700 м). Складність траси – середня, для любителів.
6. База відпочинку в селі Бистриця	с. Бистриця Надвірнянського району	Один бугельний витяг, протяжністю 300-350 м.
7. Гірськолижний центр в Косові	м. Косів Косівського району	1. Бугельний витяг ВЛ–1000, довжиною 1000м; 2. 5 трас спеціального слалому, траса штучного покриття. Пропускна здатність – 600 ос./год.; 3. Косівська гірськолижна дитячо-юнацька спортивна школа.
6. Гірськолижна база в Шешорах	с. Шешори Косівського району	1. Стационарний одномісний гірськолижний бугель, пропускною здатністю 280 ос./год.; 2. Відділення фрістайлу дитячої юнацько-спортивної школи товариства «Колос».
7. Гірськолижні бази в Верховині та Ільці	смт. Верховина та с. Ільці Верховинського району	1. Два канатно-буксировочні витяги на г. Пушкар та на г. Запідки; 2. Декілька пунктів прокату гірськолижного спорядження; 3. Гірськолижна дитяча спортивна школа, школа стрибків з трампліну.

Серед гірськолижних центрів, що активно розвиваються в області, гірськолижний комплекс «Буковель» став перлиною Карпатського зимового відпочинку, відомою далеко за межами України. Проте основною перешкодою його масового відвідування є дороговизна. На сьогодні збудовано гірськолижну інфраструктуру для комфортного відпочинку на трасах до 15000 осіб одночасно. За зимово-весняний сезон на курорті відпочиває понад 800 тис. осіб. З 2008 року Буковель почав освоювати новий напрямок діяльності – лікувальний. З 2009 року на курорті лікують захворювання опорно-рухового апарату, шлунково-кишкового тракту та сечовивідних шляхів. На даній території для всіх бажаючих відкрито бювет. Мінеральні води Буковельська 1 та Буковельська 2 – пройшли всі необхідні сертифікації та погодження. З 2008 р. розпочав діяльність сра-центр “Оазис” [3].

Для пропаганди здорового способу життя та виховання здорової молоді – майбутнього кожної держави, курорт «Буковель» щорічно організовує різні соціальні заходи, в яких беруть участь діти та молодь різних соціальних верств населення. Так, до прикладу, в березні на Буковелі відбувається міжрегіональний захід «Олімпійське лелечення» з використанням елементів зимових видів спорту. Його основна мета – пропаганда здорового способу життя, поширення ідей олімпізму, залучення молоді до занять зимовими видами спорту, організація змістовного дозвілля та формування позитивного відношення до фізичної культури, олімпійського руху та здорового способу життя. В цьому заході беруть участь команди шкіл-інтернатів з різних областей Західної України.

Загалом розвиток гірськолижних та зимових видів відпочинку сприяє розвитку туризму області, а також створенню додаткових послуг для відпочиваючих, зокрема молоді. В межах гірськолижних курортів та баз відпочинку, як правило, діють пункти прокату гірськолижного та туристичного спорядження, пункти громадського харчування, організація дозвілля та активного відпочинку для туристів.

Українські Карпати – один з головних регіонів для проведення пішохідних туристичних мандрівок, що є також невід’ємною складовою активного туризму. Наявність піших туристичних маршрутів обумовлена різноманітністю природних перешкод для можливості оволодіння різними прийомами техніки пішохідного туризму, орієнтування на місцевості, для повноцінного проведення навчальних заходів. В Українських Карпатах розроблені пішохідні маршрути різної складності, від найпростіших прогулянкових (сімейних та дитячих) до складних і багатоденних (для підготовлених туристів) та маршрутів 3-ї категорії складності. Пішохідні мандрівки Карпатами можуть здійснюватися з травня по жовтень місяць. Необхідно пам’ятати, що у травні на високогір’ї ще доволі багато снігу, а в

жовтні значно знижується температура повітря, особливо в нічний час. Найцікавіші маршрути простягаються вздовж гірських хребтів. Так, маршрути 3-ї категорії складності проходять найвищими теренами Чорногори, Горганів та Свидовецького хребта.

Більшість маршрутів в області не промарковані. В межах природоохоронних об'єктів існує власна система знакування екологічних, піших та велосипедних стежок, однак загальноприйнятої та затвердженої системи в Україні немає. Беручи до уваги те, що четверта частина усіх туристів, які перебувають на території Івано-Франківської області, – є самодіяльними, то знакування і облаштування маршрутів є важливим чинником їхньої безпеки. Для цього в області розроблена Програма розвитку мережі пішохідних туристичних маршрутів «Спільним шляхом до об'єднаної Європи», згідно якої відбувається облаштування та знакування туристичних маршрутів. Найбільшою популярністю серед туристів користуються маршрути Чорногірським хребтом з проходженням вершин Говерла, Піп Іван, Петрос, з відвідуванням високогірних озер Бребенескул, Несамовите, Марічейка. Саме пішохідний туризм в горах користується значною популярністю серед молоді, особливо студентства. Серед функцій, що їх виконує молодіжний туризм слід виокремити наступні: пізнавальну, патріотичну, розвиваючу, виховну, комунікабельну, рекреативну тощо. Це дозволяє виховувати молоде покоління, створює можливість фізичного та духовного відпочинку завдяки зміні звичного місця проживання та тимчасового відриву від міського способу життя.

Тури, які стосуються активного туризму сьогодні можна пропонувати на міжнародному ринку. Наявність курортних місцевостей та етнічних атракцій формують позитивний імідж та приваблюють пошанувачів відпочинку в горах. Проте без вдосконалення існуючої, а інколи і створення нової інфраструктури (зокрема транспортної, соціальної, економічної тощо) можна говорити про збут даного продукту лише на внутрішньому ринку України (табл. 2).

Варто враховувати необхідність доповнення даного туристичного продукту додатковими послугами, що дозволить заповнити вільний час туристів внаслідок відсутності снігу чи інших непередбачених обставин.

Зважаючи на вищезгадане очевидним є те, що в Івано-Франківській області попри наявність достатньої туристично-ресурсної бази для розвитку активного туризму є низка перешкод, без подолання яких неможливий або ускладнений його розвиток. Є сподівання, що вдосконалення, а місцями повна реконструкція та розвиток туристичної інфраструктури дозволить повноцінно використовувати активний туризм – як спосіб проведення дозвілля не лише молоді, а й усіх бажаючих громадян України та іноземних держав.

Таблиця 2

Оцінка позитивних та негативних передумов для розвитку гірського туризму в Івано-Франківській області

Переваги	Недоліки
Гірськолижний туризм	Гірськолижний туризм
Сприятливий клімат; наявність гірськолижного комплексу «Буковель»; наявність витягів в різних гірських районах області; сформований імідж області як гірськолижної; наявність туристичної інфраструктури в місцевостях гірськолижних комплексів.	1. Крім «Буковелю» для інших центрів характерна: - відсутність обладнаних згідно міжнародних вимог лижних трас; - наявність підйомників у занедбаному стані та застарілої конструкції; - відсутність необхідної кількості інструкторів, персоналу та сучасного обладнання; - відсутність необхідної та доступної інформації про пропоновані послуги та карти лижних курортів; - відсутність громадських зручностей;
Піший туризм	Піший туризм
Сприятливий клімат; збережене довкілля; наявність вершин понад 2000 м н. р. моря; привабливі ландшафти, пам'ятки природи; наявність 456 природно-заповідних територій та об'єктів; історико-культурні місцевості та пам'ятки; зручне географічне розташування області, що сприяє створенню міжрегіональних та міжнародних піших турів та маршрутів.	Відсутність єдиної системи маркування туристичних маршрутів в Україні; відсутність обладнаних зупинок та туристичних притулків на маршрутах; недостатня кількість інструкторів та провідників; відсутність системи спостереження, управління та нагляду за станом піших стежок; недостатня кількість пунктів оренди туристичного спорядження; низький рівень безпеки туристів на маршрутах; недостатня кількість тuroператорів, що пропонують піші тури

This article highlights the features of active tourism in Ivano-Frankivsk region of Ukraine in terms of youth and leisure tourism development in general. Positive and negative conditions for the functioning of the proposed type of tourism are analyzed.

В статті освещаются особенности активного туризма в Ивано-Франковской области Украины с точки зрения молодежи и развития туризма отдыха в целом. Анализируются положительные и отрицательные условия для функционирования предлагаемого вида туризма.

1. Стратегія розвитку та маркетингу туризму Івано-Франківської області до 2015 р.// Вісник Івано-Франківської обласної ради. №8(85). – Івано-Франківськ, 2007. – 323 с.

2. Молодіжний туризм. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mtourism.com.ua
3. Гірськолижний курорт Буковель. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bukovel.com